

Zesduizend jonge mensen in de Apollo-hal

Groeijsels uit de diepte

Heeft de Conferentie van de Werelds Raad der Kerken een ogenblik gehad waarop iets van de stemming in ons leefde: „Heer, laat ons hier tabernakelen maken”? Voor mij persoonlijk en meer dan 6000 jonge mensen die de Apollo-hal boven alle capaciteit vulden, staat het antwoord vast: Ja, en het hoogtepunt was hier!

Op zichzelf heeft de architectuur van de Apollo-hal niets dat meewerkt het ondefinieerbare dat wij „sfeer” noemen, te scheppen. Als deze sfeer er desondanks geweest is op een manier die niemand van de aanwezigen ooit vergeten zal, was het omdat zij van binnen uit gewekt werd door de geest van God die scheppend in ons midden was.

Zesduizend ge-
mensen uit Neder-
land! Behalve dezen,
een podium vol jeugd
uit alle werelddelen!
Jonge mensen die
achter zich aan sleep-
ten de volle last van de laatste jaren en in
hun lichaam de aanraking van de dood had-
den gevoeld. Zelden zag ik meer ernstige,
meer studieuzen gezichten van mensen, aan
wie alles kan overkomen, die over niets
meer verwonderd zullen zijn, omdat ze op
alles voorbereid zijn. In het jaar 1940 waren
de meesten hunner nog maar 15 jaar. Voor
een Hollandse jongen betekende dat onder-
duiken en clandestiniteit; voor een Duitse
„Gott mit uns”; voor een Engelse komende
ontnuchtering. Men weet niet of deze jeugd
met gehavende gezichten, nog wel jeugd is.
Maar ik moet zeggen, dat ze ondanks dat
alles, een geweldige fierheid hadden, de
fierheid dat ze Christenen mochten zijn,
die ze als een oorlogsmedaille droegen.

Nuchterheid

Kenmerk van deze jeugd was een nuchterheid. Alle romantiek schijnt tot het huis uit hun leven weggesneden.

de oorlog maakten religieuze samenkomsten als deze dikwijls de indruk, alsof de jeugd in een huis woonde, dat geen gelijkvloerse verdieping bezat, alsof ze allen op een tweede of derde verdieping leefden. Maar deze nostalgie van de hoogte is hun ondraaglijk geworden. En nu zijn ze gedompeld in het concrete, deze generatie van 1940—1948.

Het hoogtepunt van deze rally lag in de verschijning van dr Martin Niemöller op het podium, langdurig met applaus begroet, terwijl allen waren opgestaan. In deze man zag de jeugd de weerspiegeling van het beste, waarnaar zij zelf verlangt: trouw, standvastigheid.

Het individu

De Duitser heeft de naam, geen psycholoog te zijn. Maar Niemöller had geen betere greep kunnen doen dan toen hij tot deze jeugd sprak over de waarde die de

enkeling, het eenzame individu voor God heeft. Alleen wie toen deze toespraak heeft kunnen beluisteren tegen de achtergrond van Hitler's „Du bist nichts, Dein Volk ist alles” heeft begrepen dat geen fellere kritiek op de idee van het volks-absolutisme had kunnen worden geleverd. „Verdinglichung des Menschen” riep hij uit. Massacultuur, met de twijfel of de enkeling nog wel iets waard is. Ook het Marshallplan rekent met het getal, het nummer, we kunnen het niet anders meer! Maar het moet ons bewust worden: de ene mens heeft zoveel waarde, dat God zich om hem bekommert, ja, Zijn eigen Zoon heeft gegeven om hem tot Zijn eigendom te maken. Jezus Christus neemt de mensen ernstig, van het kleinste kind aan, tot de moordenaar die geen „reële” meer heeft. „Ik geloof niet dat er ooit een tijd was waarin het zo nodig is de boodschap door te geven van de liefde van God tot de enkele mens.”

Toen hij dit illustreerde met een voorbeeld uit zijn gevangenschap: Een jonge SS'er, ter dood veroordeeld, vroeg Niemöller of hij nog een laatste maal het avondmaal mocht gebruiken. Niemöller wist clandestien van een Rooms-Katholieke priester, een mede-gevangene, een oude kroes te krijgen; zelf gaf hij een stuk van zijn kuchen, en zo brak hij het brood en gaf hij de beker — toen begrepen wij dat hij hiermee zowel de waarde van de enkeling als de idee der oecumenicitet voor ons levend in beeld had gebracht.

Ds A. G. BARKEY WOLF

★

Een congres, waar meer dan duizend mensen van verschillende nationale gestalte en kerkelijke signatuur per dag drie vergaderingen houden, is moeilijk evenredig te beleven. Ge wordt tevoren door getypte aanwijzingen en referaten ingelicht. Door het oemds electrisch kopapparaat kunt ge kiezen in welk van de drie werelddelen ge de toespraken, ten dele ook de discussies, volgen wilt.

Maar het is véél, soms te veel. De papieren, die ge dagelijks in uw box vindt, eisen meer dan een dag studie. Want bij de veelheid en verscheidenheid komt de dikwijls superieure hoedanigheid. De referenten geven het product van de diepste gedachten. Allen streven naar één doel, het karakter van hun taal wordt bepaald door één beweegsel: verlangen naar eenheidsherstel van het christendom. Maar, als in de medische wereld bij het ziekbed van een vorstelijk lijden, de diagnose verschilt, zo zijn de „deskundigen” het ook niet eens over de therapie.

Hierin tonen zich echter allen één: de nood is veroorzaakt door miskenning van het wezen der christelijke religie. Her-

Prof. Karl Barth en Prof. Emiel Brunner, twee hoofdvertegenwoordigers bij het Wereldcongres der Kerken.

stel is mogelijk door herbeleving van het oerchristendom.

Wat op het congres te Amsterdam gebeurt leidt misschien niet tot het hoge doel. Maar hoe aandachtiger ge luistert, hoe sterker de overtuiging wordt: Wij zijn op weg. Wij doen een stap verder. Het einde zal zijn de door Christus' woord beloofde, door zijn werk gewaarborgde voleinding.

Ge kunt het niet bewijzen, maar een zeker geestelijk instinct zegt: dit congres is verschijnsel van religie, van dezelfde religie, die Koningin Wilhelmina bij haar afscheid beleed: ik heb den goeden strijd gestreden, het geloof behouden. Bescheidenheid hield de slotwoorden van de Paulinische roep terug: *Voorts is mij weggelegd de kroon der rechtvaardigheid.* (2 Tim.: 4:7). Dit is het hoogste. Zulk een kroon draagt in deze wereld niemand. Ook geen Oranjevorstin.

Maar dit suprarationeel bloeisel van majesticiteit komt uit de diepte, wat de bijbel met een verrassend woord noemt de *diepten Gods* (1 Cor. 2:10). In de natuur. Niemand weet de oorsprong van de bronnen. Niemand heeft de veldbloemen gezaaid.

De voornaamste geestesverschijnselen komen uit mystische afgronden, buiten het bereik van ons begrip en ons bevel.

Daarom zijn ze van belang, hebben ze macht. Straks verschijnt het drukwerk van het congres in vijf banden. Een boekenrij die stof geeft voor meer dan een biblio-

De leidster der Duitse Diaconie en de echtgenote van Bisschop Würm

theek bevatten, een mensen-geest dóórvorsen kan.

Bij manier van proef hoe serieus de congresarbeiders bezig geweest zijn uit de „diepten Gods” te oogsten, geven wij een paar aforismen.

Een groot deel van de taal der conferenties was liturgie. Er is veel gezongen, gebeden, in de overgeleverde taal van het christendom. Het gezamenlijk spreken in de oude woorden en nieuwe gezangen van het christendom was al oefening tot éénwording, bouwen aan de „una sancta”.

Toen de grote processie van afgevaardigden, Zondag 22 Augustus in de Nieuwe Kerk te Amsterdam intocht deed, zongen allen de hymne:

*All people that on earth do dwell,
Sing to the Lord with cheerful voice...*
(Cantate Domino, No. 3.)

Na korte stilte bad de inleider, dr Gravemeyer, de woorden uit Jes. 59: 1-2, 9, 12, 19-20, 2 Cor. 4:6.

Toen een hymne en daarna een gebed uit de liturgie van een Amerikaanse Gereformeerde kerk. Weer een gezang volgde, het bekende:

*Our Lord, our help in ages past,
Our hope for years to come...*

Zo ging de dienst voort met gebeden en liederen uit het diepe hart van de Oude kerk, tot ten slotte heel de menigte juichte:

*Groszer Gott wir loben dich,
Herr, wir preisen deine Stärke...*
(Cantate Domino, No. 1.)

Toen kwamen 's avonds en in de volgende publieke en besloten conferenties de persoonlijke getuigenissen in referaat en gedachtenwisseling.

Er zijn dingen gehoord, waarmee niet allen konden instemmen — Karl Barth zelf zei aan het slot van zijn hevige profetische rede: „Ik heb niet gesproken overeenkomstig wat velen van u in uw hart hebben.” Maar opmerkelijk was de grondtoon bij allen in het voornaamste.

De betuiging van schuld en onmacht. Barth beweerde, dat wij niet mogen denken door conferenties en universele besluiten iets aan de wereld en onszelf te kunnen verbeteren. Barth riep de vergadering op tot dank, dat Rome en Moskou geweigerd hebben mee te doen. *Anders zouden wij een toren van Babel gebouwd hebben.*

Dr Niles (van Ceylon) zei in de openingspredikatie (Ex. 3:2): „Het woord, dat ons past is een belijdenis van bankroet. Staande onder het kruis verliezen wij alle illusies aangaande onszelf.”

Martin Niemöller: „Wij zelf staan onder hetzelfde oordeel Gods, dat door de chaos van de wereld heden ten dage openbaar wordt.”

Ellul (Geref. kerk, Bordeaux): „De

wereld heeft zich van de kerk afgewend, omdat de kerk ontrouw geweest is tegenover de wereld.”

Dr Visser 't Hooft betuigt, dat wij aangewezen zijn op het „ouvrier la porte à tout effort théologique original.”

Dr Dibelius (Berlijn): „De kerk moet zich goed realiseren, dat zij bestemd is altijd een minderheid te zijn, want de poort is eng.”

John Garrett (Australië) in een morgen-dienst Koepelkerk: „Christus leed buiten de poort. Zijn kruis bepaalt onze plicht.”

Citaten

Eenstemmigheid hoorde ik ook meermalen in het tweede element van de christelijke waarheid.

Enkele citaten.

Barth: „Geen systeem van redding in de boze wereld. Wat van ons geëist wordt is: *getuigen van Christus te zijn.*”

Barth's woord bevredigde mij niet wegens het bekende ontbreken van beschrijving der concrete taak in het heden. Wat de vergadering bekoorde en verwarmde was inzonderheid zijn ontdekking van menselijke onmacht en prediking van Christus' alléénmacht.

Miss Sarah Chakko (Indië), die vlak vóór hem het woord voerde, ontroerde allen door te zeggen: „De Indiër wil zien wat het Evangelie in u uitgewerkt heeft. Hij kijkt uit of het waar is: „You are a new creation.”

Dat sloeg in. Het kwam uit een huiveringwekkende diepte.

Dibelius eindigde zijn rede: „Voor de Christelijke kerk is armoede altijd een zegen geweest. Door onze armoede leren wij dat wij geen beslissende dingen kunnen doen. Alleen Christus doet het, door ons geloof. De taak van het christendom is: het geloof bewaren en door woord en daad Christus verheerlijken.”

Ellul: „Therapie van de kerk is tegenover de zieke wereld mogelijk, als zij toont zelf van haar ziekte genezen te zijn.” — „Het christendom moet een werkelijkheid en geen uitvlucht zijn. De incarnatie (menswording) van Christus is het fundament van het Evangelie. Ook onze evangelische hulp moet zich in de tegenwoordige werkelijkheid incarneren.”

Dankbaar

Zo kan ik eindeloos voortgaan. Tal van uitspraken bewijzen, dat vele sprekers van het oude evangelie (incarnatie, kruis) uitgegaan zijn en zich concreet op de ellende, waarin wij met elkaar en persoonlijk leven, ingesteld hebben.

Wij mogen dankbaar zijn, dat het van ouds oekumenisch voelend Nederlands volk dit congres herbergt en dat het wereld-evenement samenvalt met de grote nationale gebeurtenis van de kroonwisseling in het Oranjehuis.

President Boegner streelde ons Nederlands hart, toen hij in het Rijksmuseum zei: „Les délégués des différentes nations de la terre expriment leur sympathie au pays néerlandais qui, dans un jour prochain, couronnera sa reine.”

Dr B. WIELENGA

